

FOLKETINGET

**Formennskuáætlun
Danmerkur í
Norðurlandaráði
2021**

Norðurlandaráð

Í fótspor heimsfaraldursins: hvaða lærdóm getum við dregið

Sameiginlegt markmið okkar er að Norðurlöndin verði „sjálfbærasta og samþættasta svæði í heimi“. En faraldurinn fékk lönd okkar til að bregðast við á ólíkan hátt og skapa hindranir og takmarkanir fyrir íbúa Norðurlandanna, sem vinna, stunda nám, ferðast og eiga eignir í öðru norrænu ríki. Baráttan við stjórnsýsluhindranir verður enn mikilvægari fyrir vikið.

Um leið ríkir upplausnarástand í Evrópu og hinum vestræna heimi, sem kallar eftir norrænni samstöðu og forystu að því er varðar loftslagskreppuna, græn umskipti og samkeppni stórveldanna.

Lýðræði, mannréttindi og grundvallarreglur réttarríkisins eru undir miklum þrýstingi í Evrópu – einnig meðal næstu nágretta Norðurlanda. Þessi mál varða grundvallarreglur í norrænu samstarfi, auk þess sem heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna ættu að vera skýrt leiðarljós í okkar starfi. Heimsfaraldurinn hefur sýnt fram á þörfina á eftirfylgni tillagnanna í skýrslu Könbergs varðandi m.a. sýklalyfjaónæmi.

Hvert í sínu lagi erum við lítil. Saman erum við sterk og mikils megnug. Það á jafnt við pólitískt og efnahagslega sem menningarlega.

Norrænt samstarf á sviði varnar- og almannavarnamála

Verkefnið að þessu sinni er að læra af kreppunni svo að Norðurlöndin megi einnig verða samþættasta svæði í heimi þegar vá og neyð steðjar að. Auka ber samskipti embættismanna og ráðherra áður en ákvarðanir eru teknar, sem setja ríkisborgara annarra ríkja í vanda, þar á meðal varðandi lokanir landamæra, sóttkví, kröfur um skimun, leyfi, heimavinnu m.m. Við þurfum að berjast gegn og koma í veg fyrir stjórnsýsluhindranir, þar á meðal þær sem komið hafa upp í kórónukreppunni – og um leið nýta okkur reynsluna af stafrænum lausnum í stað mætingar á vinnustað, sem geta aukið ánægju starfsmanna og framleiðni.

Marka verður skýrari stefnu um sameiginlegan viðbúnað þannig að löndin séu betur búin undir kreppur, heimsfaraldra og náttúruhamfarir af völdum loftslagsbreytinga, svo sem flóð, þurrka, skógarelda m.m., sbr. Stefnu Norðurlandaráðs um samfélagsöryggi og samþykkt norrænna yfirmanna almannavarna í Kaupmannahöfn í febrúar 2020, og ekki síst netárásir, sbr. skýrslur Thorvalds Stoltenberg og Björns Bjarnasonar.

Bresk og bandarísk einangrunarhyggja hefur skapað stjórnarástand í Evrópu, sem kallar eftir norrænni framtíðarsýn og norrænni forystu upp að vissu marki, ekki einungis á sviði loftslags- og umhverfismála, heldur einnig þegar kemur að öryggismálum í víðasta skilningi. Gjörólík aðild Norðurlandanna að hinum

ýmsu bandalögum kemur ekki í veg fyrir að þau auki áhrif sín innan raða NORDEFECO með mun nánara samstarfi í varnar- og öryggismálum. Stórveldin eru byrjuð að keppast sín á milli á norðurskautssvæðinu og Norðurlöndin ættu að bregðast við því með samstarfi til að tryggja að norðurskautssvæðið verði áfram lágspennusvæði. Málið verðskuldar aukna athygli Norðurlandaráðs.

Johannes Jansson / Norden.org

Norrænar loftslagsaðgerðir

Norðurlöndin eru þekkt fyrir öfluga forystu sína á sviði loftslagsmála og um grænar lausnir. Áskoranir í loftslagsmálum kalla eftir rannsóknarsamstarfi og fjárfestingum í grænum umskiptum og nýsköpun, en þar standa Norðurlöndin vel að vígi – með áherslu á áhrif og afleiðingar loftslagsbreytinga fyrir fólk sem breytingarnar bitna á og fyrir atvinnulíf, samgöngur, sjávarútveg, byggingastarfsemi, skógrækt, dýralíf o.s.frv. Loftslagskreppan er ekki eingöngu efnahagsleg áskorun, heldur einnig tækifæri til að

miðla norrænum lausnum út um heim. Norrænar loftslagsaðgerðir ættu að leiða til mörkunar sameiginlegrar norrænnar stefnu í loftslagsmálum.

Almennt séð hafa íbúar Norðurlanda áhyggjur af loftslagsbreytingum og óska í vaxandi mæli eftir auknu norrænu samstarfi á þessu sviði. Af þeim sökum styður Norðurlandaráð áform Norrænu ráðherranefndarinnar um að auka verulega fjárveitingar til loftslagsmála.

Helgi Thorsteinsson / Norden.org

Norrænt átak ungs fólks um menningu og tungumál

Þrátt fyrir ólík tungumál á Norðurlöndum er norrænt tungumála- og menningarsamfélag mjög sýnilegt og mikilvægt heimavígi þeirra 27 milljóna manna sem búa á Norðurlöndum. Öll löndin einkennast af menningu sem byggir á trausti, gagnsæi,

efnahagslegri nýsköpun, jafnrétti, velferð og öflugum félagsstarfi sem undirstöðu öflugra samfélaga.

En tungumálaskilningur á Norðurlöndum er því miður á hraðri niðurleið. Á Norðurlöndum leggjum við mikla áherslu á að mennta ungt fólk til að verða heimsborgarar. En einnig er mikilvægt að upplifa og mennta sig í öðru norrænu landi og kynnast norrænum tungumálum og samfélagsaðstæðum af eigin raun, auk þess sem mikilvægt er að hafa frjálstan aðgang að fjölmiðlum annarra norrænna landa. Með samnorrænni rafrænni auðkenningu getum við lágmarkað óparfa stjórnsýsluhindranir fyrir þá sem vinna, stunda nám, ferðast og eiga eignir í öðru norrænu landi.

Aðgerða er þörf til lengri tíma á sviði menningar- og tungumálaskilnings, ekki síst fyrir námsfólk og kennara í kennaramenntun. Tryggja þarf ungu fólk aukin tækifæri til að fá starfsnámsstöður og stunda skiptinám í öðru norrænu landi. Auðveldara þarf að vera að bera saman nám og finna nauðsynleg viðbótarnámskeið, í þeim tilvikum þar sem ekki er hægt að samhæfa námið.

Yadid Levy / Norden.org

Samstarf um ferðaþjónustu

Kórónukreppan hefur bitnað illa á ferðaþjónustugreinum. Norðurlönd eru 11. stærsti áfangastaður ferðamanna í heimi mælt í fjölda erlendra gesta, sem heimsækja mörg lönd í tengslum við ferðalag sitt, sbr. skýrsluna um norrænt samstarf í ferðaþjónustu sem var gefin út á vegum síðustu formennskuáætlunar Danmerkur í Norðurlandaráði. Verkefnið snýst um að koma rækilega á framfæri öllu því sem Norðurlöndin hafa upp á að bjóða á sviði náttúru, matargerðarlistar, menningar, lýðræðis, velferðar, sjálfbærni, jafnréttis, lífshátta m.m., sem margir kannast við úr þekktum norrænum kvikmyndum og þáttaröðum.

Benjamin Suomela / Norden.org